

Baltijos Asamblėjos Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto posėdis

2015 m. vasario 12–13 d., Šiauliai

Viceministro Antano Valio kalba

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija

Piliečių saugumo ir gynybos klausimų įtraukimas į Baltijos valstybių švietimo programas

Gerbiami Baltijos Asamblėjos nariai, svečiai,

Džiaugiuosi galėdamas prisijungti prie šios diskusijos, kartu bandant rasti geriausius sprendimus, kaip ugdyti atsakingus, savo šalį mylinčius piliečius.

Akivaizdu, kas paskatino šią diskusiją – tai Rusijos agresija prieš Ukrainą. Šis konfliktas parodė, kad šiuolaikiniuose karuose neapsiribojama tradicinėmis karinėmis priemonėmis. Agresorius siekia dominuoti ne tik įprastiniame kovos lauke, bet ir nekonvencinėse srityse. Ypač svarbu tampa kontroliuoti diskursą informacinėje erdvėje ir tokiu būdu daryti įtaką visuomenei – esame įtraukiami į informacinį karą. Visa tai keičia ir Lietuvos pasiruošimo gynybai būdus. Kadangi daugelis priemonių gali būti nukreiptos tiesiogiai prieš piliečius, jų rengimas gynybai tampa nacionalinio saugumo klausimu. Išsiplečia ir pati pilietinės gynybos, pilietinio pasipriešinimo sąvoka: valstybės gyventojai priešintis agresijai gali pasitelkdamie ne tik ginklus, bet ir žodžius, kompiuterius, socialinius tinklus ir visus kitus įmanomus būdus. Šia koncepcija ir vadovaujasi Lietuvos krašto apsaugos ministerija, stiprindama pilietinį ir patriotinį ugdymą.

Vienas iš mūsų prioritetų – moksleivių pilietinis ugdymas. Kuriame tradiciją Lietuvos kariuomenės daliniuose rengti Krašto apsaugos dienas, kuriose kviečiame dalyvauti aktyvių mokyklų moksleivius. Praėjusiais metais apie 1000 vyresniųjų klasių mokinių daliniuose susipažino su karių naudojama ginkluote ir įranga, klausėsi paskaitų apie valstybės gynybą, karo tarnybą. Inicijatyva sulaukė didelio pasisekimo, tad planuojame ją tęsti ir plėsti.

Kas metai kariuomenės ar ministerijos atstovai aplanko apie trečdalį, maždaug 400, šalies mokyklų, nušviesdami grėsmes nacionaliniam saugumui, pristatydami pilietinio pasipriešinimo ir tarnybos kariuomenėje būdus. Pastaruoju metu mokyklose skaitomos ir specialios paskaitos apie informacinį karą. Vien praėjusiais metais šie pranešimai pristatyti maždaug 40 mokyklų moksleiviams ir mokytojams. Siekdami stiprinti mokinių suvokimą, kad kiekvienas šalies gyventojas yra atsakingas

už krašto saugumą, mokyklose ir vaikų vasaros stovyklų metu organizuojame Pilietinės gynybos dienos renginius.

Organizuojame konkursus, skatinančius moksleivius ir mokytojus domėtis šalies saugumo ir gynybos politika, ugdančius pilietinę sampratą. Šiomet jau dvidešimtą kartą kartu Švietimo ir mokslo ministerija pakviesime moksleivius dalyvauti nacionaliniame konkurse „Ką žinai apie Lietuvos kariuomenę“. Jo tikslas – paskatinti jaunuolius domėtis ne tik šalies istorija, bet ir atkreipti dėmesį į kariuomenės vaidmenį Lietuvos valstybės raidoje, sekti dabartinę kariuomenės veiklą, įvykius, aktualijas, taip ugdat pasididžiavimą savo valstybe ir kariuomene.

Moksleivių ugdymo šalies gynybos klausimais srityje nepaprastai svarbus vaidmuo tenka Lietuvos šaulių sąjungai. Tai savanoriška sukarinta pilietinės savigynos asociacija, padedanti užtikrinti nacionalinį saugumą. Praėjusiais metais minėjusi 95-ąsias įkūrimo metines, Ukrainos įvykių kontekste Sąjunga įrodė, kad jos misija – stiprinti Lietuvos gynybą – ne tik neprarado aktualumo, bet ir yra svarbi daugeliui šalies piliečių. Narystė Sąjungoje vis didėja, stiprėja jos matomumas visuomenėje: per praėjusius metus Sąjunga pasipildė beveik 500 naujų narių.

Lietuvos šaulių sąjungos augimas suteikia naujų galimybių plėtoti vieną svarbiausių jos veiklų – pilietinį ir patriotinį vaikų ir jaunimo ugdymą. Vis labiau stiprėja jaunųjų šaulių – 11-18 metų amžiaus Sąjungos narių – rengimo programa ir vasaros stovyklų projektas. Šiuo metu visoje šalyje 164 būrelių veikloje dalyvauja virš 4 tūkstančių jaunųjų šaulių, užsiėmimų metu besimokančių ne tik teorinių ir praktinių karybos pagrindų, bet ir atsakomybės už šalies laisvės išsaugojimą. Kiekvienų mokslo metų ciklas užbaigiamas vasaros stovykla, kurios metu įtvirtinamos ir patikrinamos per metus įgytos žinios. Praėjusiais metais Sąjunga surengė virš 40 vasaros stovyklų, pritraukusių daugiau nei 3700 dalyvių.

Reaguojant į įvykius Ukrainoje buvo priimtas principinis politinis sprendimas stiprinti moksleivių švietimą pilietinio ugdymo ir gynybos klausimais. Bus sustiprinta privalomų pilietinio ugdymo pamokų programa – daugiau dėmesio skirsime šalies gynybos, nacionalinio saugumo temoms, įtrauksime informacinio karo problematiką. Vienas iš artimiausių uždavinių – investuoti į mokytojų kompetenciją šioje srityje. Lietuvos karo akademijai ir Lietuvos edukologijos universitetui suvienijus jėgas, kitiems mokslo metams būsimiems pedagogams rengiama nauja studijų programa „Istorija ir pilietinio ugdymo pedagogika“. Kurdami tokią specializuotą programą, siekiame gerinti pilietinio ugdymo pamokų kokybę ir ruošti profesionalius, kūrybingus bei kritiškai mąstančius šio dalyko mokytojus. Taip pat diskutuojame apie galimybę parengti naują, atskirą krašto gynybai

skirto dalyko programą vyresniųjų klasių moksleiviams. Todėl mus ypač domina Latvijos ir Estijos patirtis, kur panašios pamokos šių šalių moksleiviams siūlomos jau ne vienerius metus.

Atsižvelgdami į pasikeitusią saugumo situaciją ir į visuomenės reakciją, siekiame Lietuvos piliečius kaip galima plačiau ir išsamiau informuoti apie nacionalinį saugumą. Šiais metais pristatėme leidinį, pateikiantį informaciją apie tai, kokių veiksmų imsis valstybė, reaguodama į nelaimės, pavojus ir grėsmes taikos ir karo metu, ir tai, kaip turėtų elgtis patys piliečiai, norėdami apsisaugoti nuo nelaimių ir prisidėti prie šalies gynybos. Leidinys sulaukė didžiulio dėmesio ne tik Lietuvoje. Naujienų portalai, dienraščiai, žurnalai ir spaudos agentūros nuo JAV iki Australijos perdavė žinią – krizės atveju svarbu nepulti į paniką ir išlaikyti šaltą protą. Šiuo metu leidinys platinamas Lietuvos mokykloms ir bibliotekoms, jau svarstome, kokių tolesnių žingsnių galėtume imtis pritaikydami knygos medžiagą švietimo įstaigoms.

Galime pasidžiaugti, kad jau spėjome nemažai nuveikti, tačiau svarbu prisiminti, kad neblėstant grėsmėms būtina tęsti pradėtus darbus ir daryti dar daugiau, kad būtume saugesni. Mums, Baltijos šalims, nepaprastai svarbu dirbti kartu ir dalintis savo patirtimi pilietiškumo ugdymo ir pilietinės gynybos srityje. Todėl džiugu, kad šie klausimai įtraukiami į Baltijos Asamblėjos darbotvarkę, taip suteikiant mums galimybę keičiantis nuomonėmis, idėjomis ir mokantis vieniems iš kitų kartu kurti saugesnę savo valstybių ateitį. Dėkoju už jūsų dėmesį!